

(Sumatra) ตอนใต้ เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังทั่วประเทศประมาณ 3 ล้านครัวเรือน แต่ละครัวเรือนมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 2.5 ไร่ พันธุ์มันสำปะหลังที่ใช้เป็นพันธุ์พื้นเมือง เมื่อรวมกับสภาพพื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์และขาดการดูแลที่ดี ทำให้ผลผลิตค่อนข้างต่ำ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลให้ความสำคัญกับการยกระดับผลผลิตให้สูงขึ้น โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยี พร้อมทั้งส่งเสริมเกษตรกรให้ใช้พันธุ์ดี การดำเนินการดังกล่าวทำให้ผลผลิตเฉลี่ยของอินโดนีเซียเพิ่มขึ้นในช่วงหลัง แต่ด้วยราคาที่ค่อนข้างต่ำจึงไม่จูงใจให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังมากนัก ส่วนหนึ่งเนื่องจากไม่มีโรงงานแปรรูปมันสำปะหลังในแหล่งปลูกมันสำปะหลัง และมันสำปะหลังมีปริมาณแป่งต่ำ เป็นต้น ทั้งนี้ประเทศอินโดนีเซียมีโรงงานแปรรูปแป้งมันสำปะหลัง 400 แห่งเกือบทั้งหมดเป็นโรงงานขนาดเล็ก โรงงานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ที่เขตจาวาและโบกอร์ ซึ่งเป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญของประเทศ แต่ละปีโรงงานต้องการหัวมันสำปะหลังประมาณ 15-16 ล้านตัน แป้งมันสำปะหลังที่ผลิตได้ในเชิงเปรียบเทียบถือว่ามีความหลากหลายน้อยกว่าของประเทศไทยค่อนข้างมาก ข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์ของอินโดนีเซียระบุว่าโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลังสำหรับใช้ในอุตสาหกรรมอาหารได้เพียงปีละ 200,000 ตัน จากความต้องการที่มีมากกว่า 400,000 ตัน สำหรับนโยบายส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลังของประเทศอินโดนีเซีย คือ นโยบายส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังเพื่อการผลิตพลังงาน นโยบายให้บริษัทต่างประเทศเข้ามาตั้งโรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลังในประเทศมีนโยบายพึ่งพาตนเอง และมีเป้าหมายลดการนำเข้าแป้งมันสำปะหลัง

ในปี 2555 ประเทศอินโดนีเซีย มีผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 3,200 กิโลกรัม/ไร่ และมีราคาหัวมันสำปะหลัง (เชื้อแป้ง 30%) ที่เกษตรกรขายได้ เฉลี่ย 2.79 – 2.94 บาท/กิโลกรัม

สรุปแล้วในภาพรวมการผลิตมันสำปะหลังของประเทศคู่แข่งของไทยที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าทุกประเทศมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าไทยมาก โดยแม้ว่าประเทศเวียดนาม กัมพูชา และลาว จะมีพื้นที่เพาะปลูกที่น้อยกว่าไทย แต่รัฐบาลได้มีการส่งเสริมการผลิตและการพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง รวมถึงมีการเชิญเชิญต่างประเทศให้เข้ามาร่วมลงทุนในประเทศ อีกทั้งการใช้มันสำปะหลังในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในประเทศยังมีน้อย จึงถือได้ว่าประเทศเหล่านี้จะเป็นประเทศคู่แข่งสำคัญของไทยในอนาคต ส่วนประเทศอินโดนีเซียนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นประเทศคู่แข่งของไทย ที่รัฐบาลก็มีมาตรการส่งเสริมการผลิตและการพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเช่นกัน แต่เนื่องจากมีความต้องการใช้ภายใน ประเทศสูง อีกทั้งสภาพภูมิศาสตร์ที่อยู่ไกลจากประเทศจีนค่อนข้างมาก ทำให้เสียเปรียบไทยในเรื่องของค่าขนส่ง จึงอาจถือได้ว่าเป็นประเทศคู่แข่งที่มีความสำคัญค่อย ๆ ลดลง ตามเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้ว

3.4 กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทย

3.4.1 ด้านการนำเข้า

กำหนดให้มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง (ตามพิกัดศุลกากร 0714.10) เป็นสินค้าที่ต้องมีหนังสือรับรองประกอบการนำเข้า (หนังสือรับรองสุขอนามัยพืช หนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าและหนังสือรับรองมาตรฐานสินค้า) และกำหนดให้ต้องปฏิบัติตามมาตรการจัดระเบียบการนำเข้า เช่น จีนทะเบียนผู้นำเข้า ต้องมีสถานที่เก็บเฉพาะแยกจากสถานที่เก็บที่รับซื้อภายในประเทศ ต้องรายงานการนำเข้า เป็นต้น

3.4.2 ด้านการควบคุมการขนย้าย

ห้ามมิให้บุคคลใดขนย้ายหัวมันสำปะหลังสดหรือมันเส้นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกัน ซึ่งมีปริมาณครั้งละตั้งแต่ห้าพันกิโลกรัมขึ้นไป เข้ามาในท้องที่ที่กำหนด เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากประธานคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย สำหรับท้องที่ที่ทำการขนย้าย ทั้งนี้ กรณีการขออนุญาตขนย้ายหัวมันสด มันเส้นหรือผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่นำเข้าจากต่างประเทศต้องมีเอกสารประกอบการขออนุญาต โดยที่ผู้ที่ได้รับหนังสืออนุญาตขนย้าย ต้องขนย้ายให้ตรงตามชนิด ปริมาณ ระยะเวลา สถานที่ และใช้ยานพาหนะที่มีหมายเลขทะเบียนตามที่ระบุไว้ในหนังสืออนุญาตขนย้าย

3.4.3 ด้านการส่งออก

1) กำหนดให้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ได้จากการแปรรูปหัวมันสำปะหลังไม่ว่าจะมีลักษณะป่นหรือเป็นชิ้น แผ่น ก้อน แท่ง เม็ด หรือลักษณะอื่นใดที่ไม่ใช่สำหรับบริโภค และไม่หมายความรวมถึงแป้งมันสำปะหลัง กากมันสำปะหลัง และมันสำปะหลังที่ปอกเปลือกให้สะอาดแล้วบรรจุในภาชนะที่เหมาะสมที่แสดงให้เห็นว่าใช้สำหรับบริโภค เป็นสินค้ามาตรฐานซึ่งผู้ส่งออกจะต้องจดทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐาน และการส่งออกสินค้าจะต้องมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานสินค้าที่กำหนด ทั้งนี้ มาตรฐานส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทย มีดังนี้

- (1) มีแป้งไม่น้อยกว่าร้อยละ 65.0 โดยน้ำหนัก
- (2) มีเส้นใยของหัวมันสำปะหลังไม่เกินร้อยละ 5.0 โดยน้ำหนัก
- (3) มีความชื้นไม่เกินร้อยละ 14.0 โดยน้ำหนัก เว้นแต่ในระหว่างเดือน

มิถุนายน ถึงกันยายน ไม่นเกินร้อยละ 14.3 โดยน้ำหนัก

(4) ไม่มีวัตถุอื่นเจือปน เว้นแต่ดินทรายที่ติดมากับหัวมันสำปะหลังตามสภาพปกติไม่เกินร้อยละ 3.0 โดยน้ำหนัก หรือในกรณีที่มีการผสมกากน้ำตาลหรือผสมน้ำมันพืชหรือสิ่งอื่นๆ ที่ไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์เลี้ยงเป็นสารตัวเชื่อม (Binder) กากน้ำตาลหรือน้ำมันพืชหรือสิ่งอื่นๆ นั้น รวมกันหรืออย่างใดอย่างหนึ่ง ยกเว้นสิ่งอื่นๆ ต้องมีปริมาณไม่เกินร้อยละ 3.0 โดยน้ำหนัก สำหรับสิ่งอื่นๆ ไม่ว่าจะผสมร่วมกับสารตัวเชื่อมชนิดอื่นหรือไม่ก็ตามต้องมีปริมาณไม่เกินร้อยละ 0.5 โดยน้ำหนัก

(5) ไม่มีกลิ่นและสีผิดปกติ

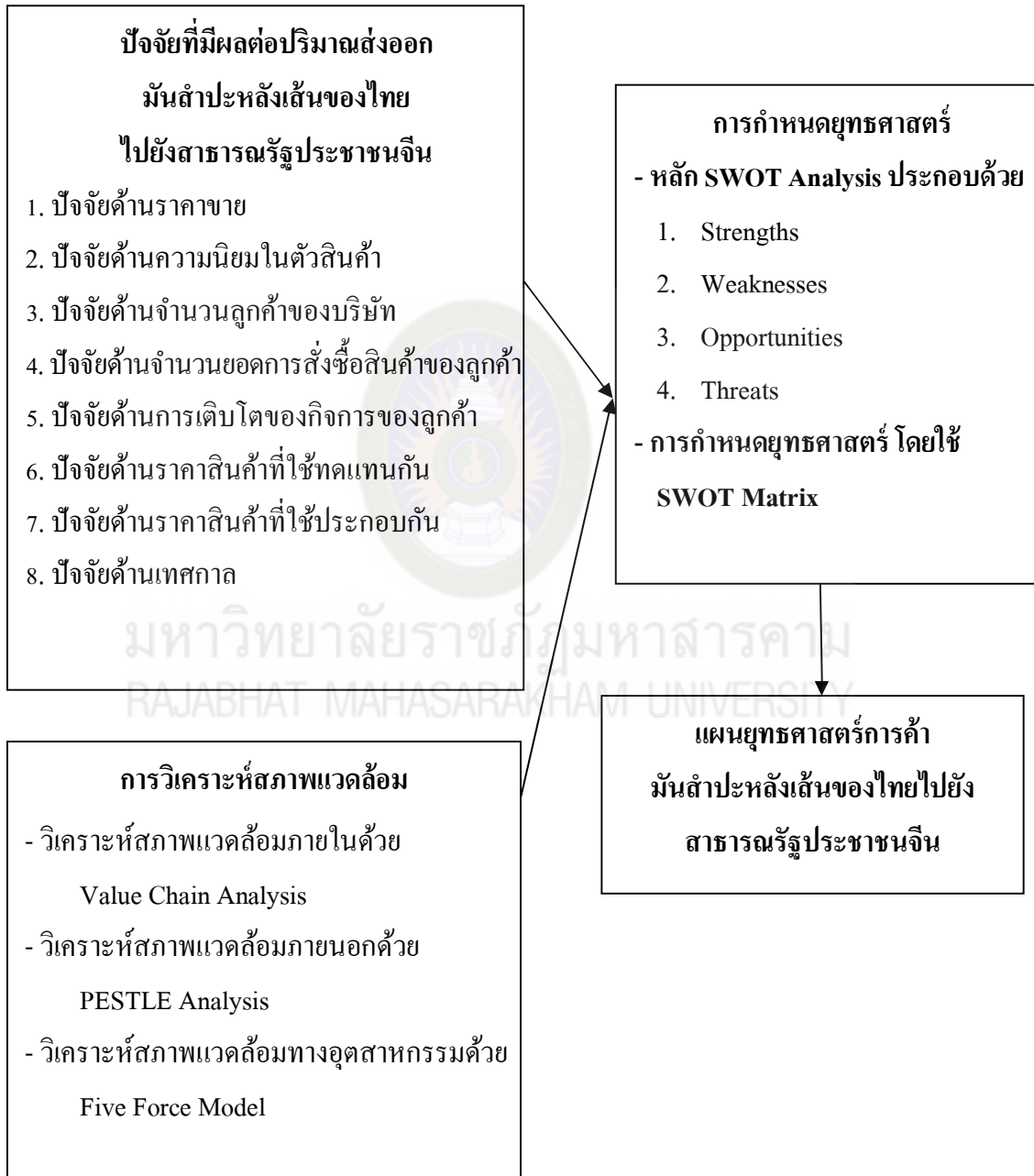
(6) ไม่บูดเน่า หรือขึ้นรา

(7) ไม่มีแมลงที่ยังมีชีวิตอยู่

2) กำหนดให้การส่งออกมันสำปะหลังเส้นในช่วงเดือน มกราคม - เมษายน ผู้ส่งออกจะต้องมีสต็อกในครอบครองก่อนการส่งออกในอัตราส่วน 1 : 2 เช่น มีสินค้า 100 ตัน สามารถส่งออกได้ 200 ตัน แต่เวลานอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถส่งออกได้เสรี (ไม่จำกัดปริมาณ) ซึ่งกรมการค้าต่างประเทศ จะกำหนดให้มีการตรวจสอบปริมาณในความครอบครองของผู้ส่งออกทุกเดือนล่วงหน้าก่อนเดือนที่จะส่งออก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แผนยุทธศาสตร์การค้ามันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน มีกรอบแนวคิดดังนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย